

การวิจัยเชิงเปรียบเทียบทาง ภาษา วัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ระหว่าง หลี กับ ไทย

หวัง เว่ย หมิน (Wang Wei Min)

เหมย เว่ย หลาน (Mei Wei Lan)

ทัศนคติที่เห็นว่า ประเทศไทยมีแหล่งกำเนิดมาจากภาคใต้ของจีนและมีความสัมพันธ์ทางเชื้อสายกับเยว่ร้อยละ ๕๐ ที่อยู่ในภาคใต้ของจีนนั้นเป็นที่ยอมรับกันค่อนข้างแพร่หลายในหมู่นักวิชาการเมื่อทศวรรษ ๑๙๒๐ และทศวรรษ ๑๙๓๐ ในประเทศจีนได้มีนักชาติพันธุ์วิทยา นักประวัติศาสตร์ และนักโบราณคดีจำนวนหนึ่งเริ่มศึกษาวิจัยปัญหาความสัมพันธ์ทางเชื้อสายระหว่างชาติไทยกับเยว่ร้อยละ ๕๐ กันแล้ว จนบัดนี้ ปัญหาดังกล่าวก็ยังเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่ง ซึ่งเป็นที่สนใจมากพอสมควรในหมู่นักชาติพันธุ์วิทยา แต่ทว่างานวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างชาติหลีกับชาติไทยซึ่งข้าพเจ้ากำลังนำเสนออยู่นี้ ที่แล้วมา มีนักวิชาการน้อยคนนักที่ได้เคยทำกันมาก่อน งานเขียนฉบับ

นี้ผู้เขียนจะขอทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบในประเด็นเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรม ขนบประเพณีของชาติหลีในประเทศจีนกับชาติไทยในประเทศไทยจากนี้จะได้สืบสาวไปถึงความสัมพันธ์ทางเชื้อสายในด้านแหล่งกำเนิดทางชาติของชาติหลีกับชาติไทย

ชาติหลีเป็นชาติหนึ่งที่สืบเชื้อสายมาจากเยว่ร้อยละ ๕๐ ต่อมาได้ทยอยกันอพยพจากย่านชายทะเลของแถบกวางตุ้งและกวางสีบนแผ่นดินใหญ่ข้ามไปอยู่บนเกาะไหหลำตั้งแต่ระยะกลางและระยะปลายของยุคหินใหม่โดยประมาณ ปัจจุบันชาติหลีมีประชากรเป็นจำนวนหนึ่งล้านกว่าคน (ตามสถิติสำรวจสำมะโนประชากรเมื่อ ค.ศ. ๑๙๙๐) ๙๕% อาศัยกันเป็นกลุ่มก้อนอยู่บนเกาะไหหลำ

ภาษาหลี เป็นภาษาในสกุลฮั่น-ทิเบต วงศ์จ้วง-

ตั้ง สาขาหลิ

เนื่องด้วยสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของเกาะไหหลำโดยเฉพาะ ยังผลให้ชาติหลิที่ย้ายเข้าไปอยู่บนเกาะนี้สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมแห่งชาติบรรพกาลไว้ได้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ก็ได้อำนวยความสะดวกที่มีชีวิตชีวาอันล้ำค่าแก่เราที่จะนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยทางวัฒนธรรมของชาติที่กล่าวนี้

1. การวิจัยเชิงเปรียบเทียบของภาษาหลิกับภาษาไทย

ภาษาเป็นสัญลักษณ์ประการหนึ่งของแต่ละชาติภาษามีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับการก่อรูปและการพัฒนาของแต่ละชาติ ในเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ที่แน่นอน ภาษาจะสามารถให้หลักฐานสนับสนุนบางประการแก่การศึกษาปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้

กล่าวกันในแง่ของ วิชาการออกเสียง (Phonation) ภาษาหลิกับภาษาไทยมีความสัมพันธ์ในประเด็นที่มีแหล่งกำเนิดที่ร่วมกัน กล่าวกันในแง่ของ วิชาการจำแนกภาษา (Typology) ภาษาหลิกับภาษาไทยก็มีโครงสร้างที่เหมือนกัน

ต่อไปนี้จะขอทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบรวม 3 ประเด็น คือ การออกเสียง ไวยากรณ์ และคำศัพท์

การออกเสียง

พิจารณาในแง่ของระบบภาษากันแล้ว พยัญชนะ ของภาษาไทยและภาษาหลิไม่สลับซับซ้อนอะไรนัก ที่ใช้ร่วมกันมี p, b, m, f, v, th, ph, t, d, n, l, k, ŋ, ʔ, h, รวม 15 ตัว ; สระ ที่ใช้ร่วมกันมี i, e, a, o, u, w, รวม 6 ตัว ; ตัวสะกด มี -m, -ŋ, -h, -p, -t, -k, ส่วน

วรรณยุกต์ (Tone) นั้นยังมีการแยกเป็นเสียงสั้น กับเสียงยาวอีกด้วย พยัญชนะในภาษาหลิ ตัว b กับ ตัว d ยังคงรักษาเสียง กักที่เส้นเสียง (Glottal cateh) อยู่หน้า โดยอ่านว่า ʔb, ʔd, ซึ่งไม่ปรากฏมีในภาษาไทย

ไวยากรณ์

ในภาษาไทยก็เช่นเดียวกับในภาษาหลิ การเรียงลำดับของคำ และ คำที่ใช้แสดงความเกี่ยวพันทางไวยากรณ์ (Function word) เป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้แสดงความหมายทางไวยากรณ์ การเรียงลำดับของคำในประโยค มีดังนี้ : บทประธาน --บทกริยา--บทกรรม ส่วนบทขยาย (Modifier) และ บทกำหนด (Determinant) นั้นตามหลังคำหลักที่ถูกแต่งเติม ส่วน นิยมสรรพนาม (Demonstrative pronoun) อยู่ท้ายสุดของวลีแต่งเติม อาทิเช่น :

ภาษาอื่น	ภาษาหลิ	ภาษาไทย
ลวีเย (เขียวใบไม้)	เบิวเคียว	ใบไม้เขียว
จันเหมินเตอเจีย (เรา ของ บ้าน)	ปล่องโหว่	บ้านเรา

ลักษณะนาม (Qualitative noun) ทำหน้าที่จำแนกประเภทของนาม เช่น ลักษณะนามที่ใช้กับคน, สัตว์, พืช, และวัตถุที่มีรูปลักษณะต่างๆ กันนั้น จะต่างกันไปด้วย เช่น ลักษณะนามคำว่า “ลั้ง” ในภาษาหลิที่ตรงกับคำว่า “ตัว” ในภาษาไทยใช้กับสัตว์ คำว่า “จวน” ในภาษาหลิที่ตรงกับคำว่า “ผู้” ในภาษาไทยใช้กับคน คำว่า “น่อ” ในภาษาหลิที่ตรงกับคำว่า “ต้น” ในภาษาไทยใช้กับพืช

การเรียงลำดับของคำใน ประโยคเปรียบเทียบ ระดับ ของภาษาหลิก็เช่นเดียวกับของภาษาไทย

แต่ต่างกับกับภาษาอื่น เช่น ประโยคที่มีความว่า “ฉันสูงกว่าคุณ” ในภาษาหลักกับภาษาไทยจัดลำดับของคำเหมือนกัน แต่ในภาษาอื่นว่า (“ฉันเทียบคุณสูง”)

การสร้างคำศัพท์ ทั้งภาษาหลัก ภาษาไทย และภาษาอื่นโบราณล้วนมีรูปแบบอย่างหนึ่งซึ่งต่างกับภาษาอื่นสมัยใหม่ คือ *นามประเภท* บวก *นามจำเพาะ* ตัวอย่างเช่น

ภาษาอื่น	ภาษาหลัก	ภาษาไทย
หมา เช่ว (นก “หมา”)	ตัดจีเจ็ด	นกกระจอก
เหยียนเล่ย์ (น้ำ ตา)	น้ำซา (น้ำชา)	น้ำตา

คำศัพท์ที่ใช้เหมือนกันในภาษาหลักกับภาษาไทยนั้น ส่วนใหญ่ที่สุดเป็นรากศัพท์พยางค์เดียวอันเป็นคำพื้น ๆ ตัวอย่างเช่น

ภาษาหลัก	ภาษาไทย	ภาษาหลัก	ภาษาไทย
น้ำ	น้ำ	คน	คน
ฟัน	ฟัน	ไถลฟ้า	ท้อง
วัน	วัน	นา	หนา
ฟุน	ฝน	ชลา	ปลา
ยา	ยา	เฟย	ไฟ
ลาว	ขาว	เคียว	เขี้ยว
ดำ	ดำ	บิน	บิน
อาบน้ำ	อาบน้ำ	ซิบน้ำ	สูบน้ำ
ก็เลื่อม	ลิม	ซุซา	ตา
นอง	หนัง	เลียน	แขน

นอกจากนี้ ระหว่างภาษาหลักกับภาษาไทยยังมีความคล้ายคลึงกันที่อ่านออกเสียงเหมือนกัน แต่มีความหมายตรงกันข้ามกัน เช่น คำว่า “หวาน” ในภาษาไทยนั้น ในภาษาหลักกลับว่า “เค็ม” คำว่า “กลับ” ในภาษาหลักอ่านออกเสียงว่า “ปาย” แต่ภาษาไทยกลับหมายถึง “ไป” คำว่า “หนาว” ในภาษาหลักอ่านออกเสียงว่า “ค่าย” ตรงกับคำในภาษาไทยว่า “เป็นไข้” คำศัพท์ที่อ่านออกเสียงเหมือนกันแต่มีความหมายตรงกันข้ามกันดังกล่าวนี้มีใช้เรื่องบังเอิญหากเป็นคำที่ประชาชนหลักกับประชาชนไทยเคยใช้ร่วมกันมาก่อนในยุคที่ยังมิได้แยกตัวออกเป็นคนละชาติ ภายหลังแยกตัวกันแล้ว ความหมายของคำศัพท์นั้น ๆ จึงได้เกิดเปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไปตามสภาพการณ์ดำรงชีพที่ไม่เหมือนกัน

จากการเปรียบเทียบทางด้านการออกเสียง ไวยากรณ์ และคำศัพท์ที่ยกมาข้างต้น แสดงว่าภาษาหลักกับภาษาไทยนั้นถือกำเนิดมาจากภาษาต้นกำเนิด (Parent language) อันเดียวกัน สองชาตินี้จึงต้องสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษต้นตระกูลที่ร่วมกัน มิฉะนั้น เมื่อพิจารณาถึงแง่ของถิ่นที่อยู่อาศัยของชาติหลักกับของชาติไทยในทุกวันนี้ซึ่งห่างไกลกันพอสมควรแล้ว ก็ย่อมยากที่จะเข้าใจได้ว่าไฉนจึงต่างมีภาษาที่ใกล้เคียงกันถึงปานนี้

คุณหลิวหานได้เคยชี้ให้เห็นในงานเขียนของท่านว่า จากการศึกษาในแง่มุมของพยางค์, รูปลักษณะ, โครงสร้าง, และไวยากรณ์กันแล้ว พอที่จะลงความเห็นได้ว่า ภาษาหลักอยู่ในตระกูลภาษาไทย (Tai family) กิลแมน (Gilman) เทอเรเมียสเซน (Teremiasen) และแมดโรลล์ (Madrolle) เป็นต้น ล้วนได้ทำการวิจัยแล้วมีความเห็นพ้องต้องกันว่า ภาษาหลักกับภาษาไทยมี

ต้นกำเนิดมาจากแหล่งเดียวกัน(“การวิจัยขั้นต้นเกี่ยวกับแหล่งกำเนิดของชาติทมิฬบนเกาะไหหลำ” วารสารประวัติศาสตร์ ปี ค.ศ. 1940 เล่มที่ 1)

2. การเปรียบเทียบทางชนบประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม

ชนบประเพณีเป็นปรากฏการณ์วัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาเป็นรุ่นๆ ซึ่งก่อรูปขึ้นมาโดยธรรมชาติท่ามกลางการดำรงชีพทางวัตถุและทางวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ ชนบประเพณีบางอย่างกระทั่งมีมาแต่ในขั้นตอนของชุมชนดึกดำบรรพ์ สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นเราจึงสามารถหยิบยกเอาเอกลักษณ์แห่งวิวัฒนาการของชาติที่กล่าวนี้มาทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบทางด้านชนบประเพณีและวัฒนธรรม เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ทางสายเลือดแห่งวัฒนธรรมระหว่างชาติทมิฬกับชาติไทย

ด้านประเพณีการสมรส

(1) แต่ไหนแต่ไรมาหนุ่มสาวชาติทมิฬและชาติไทยต่างก็มีประเพณีที่จะให้หนุ่มสาวมีอิสรภาพในความรักและในการสมรส อีกทั้งยังมีขนบธรรมเนียมในการจัดพิธีวิวาห์ที่คล้ายคลึงกันด้วย ในย่านชนบทของสังคมชาติทมิฬบางแห่งตราบเท่าทุกวันนี้ก็ยังรักษาประเพณี “หลูซึกอ่วง” (หวังกว๋อฉวน สภาพและประเพณีชาติทมิฬ ค.ศ. 1985) กล่าวคือ หญิงชาติทมิฬพอโตเป็นสาว พ่อแม่ก็จะสร้าง “ห้องหับ” ให้อยู่ต่างหาก หรือให้ไปอยู่ร่วมกับเพื่อนสาวรุ่นเดียวกัน ชายหนุ่มใดใฝ่ใจในตัวหญิงสาวคนไหนพอถึงยามค่ำก็จะไปขับเพลงที่หน้าห้องหับของเธอ หากหญิงสาวคนนั้นพอออกพอใจในตัวชายหนุ่มคนนั้น เธอก็จะเปิดประตูรับเขาเข้าไปแล้วเจรจาปราศรัยกันด้วยเสียงเพลง

จนกว่าทั้งสองฝ่ายสมัครรักใคร่กันแล้ว ค่อยแจ้งและขอความเห็นชอบจากผู้ปกครอง ต่อจากนั้นก็จัดพิธีสมรสได้เลย

เห็นได้ว่าประเพณีที่เล่ากันมานี้คล้ายคลึงกันมากกับประเพณีการ “แอ่วสาว” ของทางภาคเหนือของไทย พอถึงยามค่ำคืน สาวเหนือของไทยก็จะออกมาบ้านด้ายทอผ้าที่นอกชานหรือลานบ้าน หมู่ๆ ทั้งหลายก็จะพากันมาเยื่อนและร้องเพลงขอความรักสาวโดยอมมุขมิตรด้วยก็จะตอบโต้ด้วยเสียงเพลงเช่นกัน ต่อจากนั้นเจ้าหนุ่มคนที่โชคดียิ่งจะมีโอกาสไปเป็นเพื่อนคุยกับสาวผู้นั้นที่บ้านเธอจนกว่าจะเข้าพิธีวิวาห์ (ปัทม สนธิรัตน์ พิธีการวิวาห์ กรุงเทพฯ ค.ศ. 1970)

อนึ่ง ในพิธีวิวาห์ของสองชาตินี้ต่างก็มีประเพณีรดน้ำให้พรกันทั้งนั้น ในพิธีวิวาห์ที่จัดกันตามประเพณีดั้งเดิมของชาติไทยแขกผู้มีเกียรติทุกท่านที่มาในงานล้วนต้องหลัง “น้ำสังข์” ที่เจ้าของงานตระเตรียมไว้ลงบนมือของเจ้าบ่าวสาวเป็นการให้ศิลาให้พร

แม้ชาติทมิฬจะมีจิตสำนึกในการบูชาน้ำจะไม่ชัดเจนนักก็ตาม แต่ร่องรอยของการอัญวยพรด้วยน้ำเช่นนี้ก็ยังมีให้เห็นอยู่อย่าง เช่น เวลากินเลี้ยงในงานวิวาห์ของเผ่าทมิฬยู่เผ่า เจ้าสาวจะเป็นผู้เอา น้ำยัก ให้ญาติสนิทมิตรสหายของฝ่ายเจ้าบ่าวกินกัน นับว่าเจ้าสาวจะเป็นผู้นำโชคลาภมาสู่ครอบครัวเจ้าบ่าว จะได้จำเริญมั่งมีศรีสุขในภายภาคหน้า อีกตัวอย่างหนึ่ง เผ่าทมิฬในท้องที่อำเภอเปาถึงก็มีประเพณีลงไปสาดน้ำกันในห้วยในวันจัดพิธีวิวาห์กันเป็นการเสดาะเคราะห์

จากนี้จะเห็นได้ว่า ทั้งสองชาติต่างก็มีประเพณีบูชาน้ำ ที่ต่างกันคือ เนื่องจากชาติไทยได้รับวัฒนธรรมพุทธศาสนาเข้ามาแล้ว บทบาทของน้ำจึงก่อปรด้วยเอกลักษณ์ของคติทางศาสนา ส่วน

ชาติหลินั้นฝากความหวังอันดีงามแก่ชาติของตนไว้กับน้ำ

(2)* เหตุอันน่าใจของหญิงและยังรักษาไว้ซึ่งระบอบมาตาธิปไตย หรือ “แม่เป็นใหญ่” อันเป็นชนบทรณนิยมที่ตกค้างมาแต่ยุคดึกดำบรรพ์ค่อนข้างหนาแน่น ถึงแม้สังคมชาติหลินจะได้อย่างเข้าสู่สังคมเผ่าพงศ์สายพ้อมานานอีกโซแล้ว อีกทั้งยังได้ตั้งรกรากถิ่นฐานปะปนกับชาติอื่นมาช้านาน แต่ชนบทรณนิยมแบบศักดินาของชนชาติอื่นที่ผูกมัดหญิงก็มีอิทธิพลต่อสังคมชาติหลินไม่หนาแน่นอะไรนักในสมัยซ้อง ได้เคยมีหญิงชาติหลินทำหน้าที่ “หัวหน้าตั้ง” (ตำแหน่งเทียบเท่ากำนัน) เช่น “นางหวังเอ้อเหียง หัวหน้าเผ่าหลิน ชื่อสามีของนางไม่เป็นที่ปรากฏ ครอบครัวนางมีศรีสุขนางเชี่ยวชาญในการสมัครสมานกำลังพลในเผ่าตนจึงสามารถพิชิตเผ่าหลินทั้งผอง ทางราชสำนักได้พระราชทานคำนำหน้านามว่า “หยวีเหริน” หรือ “คุณหญิง” ให้นาง ฝ่ายปกครองเกาะไหหลำจะมีคำสั่งบัญชาไปถึงเผ่าหลินทุกครั้งต้องลงไปถึงคุณหญิงหวังผู้นี้เสียก่อน การทุกอย่างก็จะเป็นไปอย่างราบรื่น เมื่อหวังเอ้อเหียงถึงแก่กรรม บุตรสาวของท่านก็ได้สืบตำแหน่งหน้าที่ดังกล่าวต่อไป” (ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวดินแดนทางใต้หัวภูเล่ม 2 บรรพเผ่าหลินนอกแผ่นดินใหญ่ โดยโจวซวีเฟย คนสมัยซ้อง) นอกจากนี้ยังมีชนบทรณนิยมอีกหลายอย่างที่ได้แสดงให้เห็นถึงฐานะอันเป็นที่เคารพของหญิงชนชาติหลิน เช่น เวลาเกิดกรณีพิพาทหรือ

ยกพวกปะทะกันด้วยอาวุธ พอถึงคราวจะตกลงหย่าศึกปรองดองกัน ต่างฝ่ายต่างก็จะส่งแม่มาเป็นคนหนึ่งเป็นผู้แทนมาร่วมกันประกอบพิธีดังกล่าว ในด้านกิจกรรมการผลิตและการดำเนินชีวิตประจำวัน หญิงชาติหลินก็ได้แสดงบทบาทในลักษณะเป็นหลักนำ

ชาติไทยแม้จะได้ผ่านสังคมที่ถือปิตาธิปไตยเป็นศูนย์อำนาจมาเป็นเวลานานนับพันปี แต่ฐานะทางสังคมของหญิงก็มิได้เสื่อมหลุดไปด้วยเหตุประการฉะนี้แต่อย่างใด ทั้งนี้เห็นได้จากประเพณีสามีต้องไปอยู่กับครอบครัวฝ่ายภรรยา ยังคงรักษามาได้กระทั่งทุกวันนี้ ประเพณีดังกล่าวเป็นประเพณีการสมรสที่เก่าแก่ในยุคสังคมเผ่าพงศ์สายแม่ ซึ่งทุก ๆ ชาติล้วนเคยผ่านมาก่อน ภายหลังเข้าสู่สังคมสายพ้อกันแล้ว ชาติส่วนใหญ่ก็ได้ผ่านพันรูปแบบ “อยู่ตามเมีย” เปลี่ยนมาเป็นรูปแบบ “อยู่ตามพ่อ” กันแล้ว การที่ชาติไทยยังคงรักษาประเพณีการสมรสที่ “อยู่ตามเมีย” ได้จนถึงบัดนี้นั้น นอกจากเป็นเพราะได้รับอิทธิพลอันลึกซึ้งมากจากอำนาจความเคยชินที่สืบทอดกันมาและจากประเพณีที่ตกค้างมาแต่ระบอบมาตาธิปไตยแล้วยังแยกกันไม่ออกจากสภาพที่หญิงไทยทั้งหลายมีบทบาทสำคัญเป็นหลักในกิจกรรมหลาย ๆ ด้านทั้งในการผลิตและการดำเนินชีวิตประจำวัน ในงานสัมมนาปัญหา “วิวัฒนาการสังคมประเทศไทยกับบทบาทของชนชาติจีน” ครั้งหนึ่ง ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ แสดงความเห็นว่ “...ส่วนหญิง (ไทย)

* หมายเหตุบรรณธิการ

ความเห็นสังคมดั้งเดิมของมนุษย์มีระบบหญิงเป็นใหญ่ในข้อ (2) นี้ เป็นแนวคิดทางมานุษยวิทยาแนวหนึ่งที่เรียกว่า วิวัฒนาการสายเดี่ยว แนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจาก L.H. Morgan และนักวิชาการมาร์กซิสต์ยุคแรก ๆ และแพร่หลายอยู่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ต่อต้นศตวรรษที่ 20 ความคิดนี้ได้รับการโต้แย้งและวิพากษ์วิจารณ์จากงานศึกษารุ่นหลังเป็นอย่างมาก จนไม่สามารถอ้างในฐานะเป็นทฤษฎีทั่วไปได้

นั้นมีฐานะสูงมาก ยามผู้ชายไม่อยู่ แม่บ้านจะเป็นผู้จัดการทุกสิ่งทุกอย่าง กล่าวได้ว่าในประเทศไทยฝ่ายภรรยาที่มีฐานะสูงส่งในครอบครัว” นี่คือการความซาบซึ้งต่อฐานะอันสูงส่งของหญิงไทย จากความรู้สึกของคนไทยเชื้อสายจีน

(3) ประเพณีการ “อยู่ตามเมีย” ยังเป็นที่ยึดถือกันอย่างแพร่หลาย *

ประเพณีการสมรสดั้งเดิมของไทยคือ “อยู่ตามเมีย” ในครอบครัวคนไทยทั่วไป เมื่อบุตรโตเป็นหนุ่มเป็นสาว บุตรชายมักจะออกไปอยู่ต่างหากจากบ้านพ่อแม่ หลังสมรสก็จะไปอยู่บ้านฝ่ายภรรยา ส่วนบุตรหญิงเมื่อแต่งงานแล้วก็ยังอยู่กับบิดามารดา อีกทั้งยังมีสิทธิ์ได้รับมรดกจากพ่อแม่ แต่ก็มีหน้าที่เลี้ยงดูพ่อแม่ผู้สูงอายุจนสิ้นบุญชาติหญิงถึงแม่ได้เข้าสู่ระบบสมรสแบบ “อยู่ตามผัว” มาจนนานแล้วก็ตาม แต่ก็ยังพอจะมีร่องรอยประเพณีแบบ “อยู่ตามเมีย” ตกค้างอยู่บ้าง เช่น ประเพณีการสมรสที่เรียกกันว่า “ไม่อยู่บ้านผัว” ซึ่งแพร่หลายในหมู่หญิงชนชาติหญิงในสมัยก่อน เปลี่ยนการปกครองปี ค.ศ. 1949 เป็นต้น กล่าวคือ หลังสมรสเจ้าสาวก็จะกลับไปอยู่บ้านพ่อแม่ ยามงานนาซุกสามีจะมารับภรรยากลับไปช่วยจนกว่างานในท้องนาเบาบางลง ผู้เป็นภรรยาก็จะกลับไปอยู่บ้านบิดามารดาอีก ข้อมูลจากการสำรวจสังคมครั้งหนึ่งเมื่อปี ค.ศ. 1956 ปรากฏว่า ช่วงที่หญิงชาติหญิง “ไม่อยู่บ้านแล้ว” จะเป็นเวลานานประมาณ

2-5 ปีเป็นส่วนใหญ่ ที่นานที่สุดถึง 17 ปี กล่าวได้ว่า ประเพณีการสมรสแบบ “ไม่อยู่บ้านผัว” นี้เป็นประเพณีการสมรสในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อจากการ “อยู่ตามเมีย” สู่การ “อยู่ตามผัว” ของสังคมชาติหญิง ทั้งนี้ย่อมเป็นการบ่งบอกว่าประวัติศาสตร์ของการสมรสของชาติหญิงไทยกับชาติหญิงนั้น ได้ผ่านวิธทางที่เหมือนกันโดยส่วนใหญ่

ต่างรักษาไว้ซึ่งประเพณี สักลายบนตัว

การสักลายบนตัวเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นเป็นพิเศษในวัฒนธรรมดั้งเดิมของชนชาติหญิง ทุกวันนี้ในหมู่หญิงสูงอายุของเผ่า “หลิมมูเผ่า” กับชาติหญิงพื้นเมืองก็ยังมีคนสักลายบนตัว เนื่องจากชาติหญิงเองไม่มีการบันทึกเรื่องราวต่างๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรจึงยากที่จะพิสูจน์ได้ว่า การสักลายบนตัวของชาติหญิงนี้เริ่มมีมาแต่ยุคสมัยใด พิจารณาจากนิทานปรัมปราเรื่อง ความเป็นสามภรรยา กันระหว่างที่กับน้องในสมัยดึกดำบรรพ์อันเป็นต้นกำเนิดของการสักลายบนตัวที่เล่าต่อๆ กันมา (อ่านได้จากจดหมายเหตุ 3) ก็นับว่ามีประวัติความเป็นมาช้านานแล้ว อันข้อความบันทึกเกี่ยวกับการสักลายบนตัวที่ปรากฏในพงศาวดารจีนนั้นเริ่มมีมาภายหลังระบุเป็นคนแรกว่าชนเผ่าเยว่มีประเพณี “ตัดผมสั้นและสักลายบนตัว” คือ จวงจื่อ (ก่อน ค.ศ. 369 - 286) สมัย “จ้านกั๋ว” โดยที่ท่านผู้นี้ได้บันทึกไว้ในงานเขียนเรื่อง “เซียวหยาวหยิว” (แปลว่า

* หมายเหตุบรรณาธิการ

การศึกษาเรื่องครอบครัวไทย ชนิดที่เป็นการประมวลภาพรวมนั้นยังไม่มีในปัจจุบัน แต่จากกรณีศึกษาในพื้นที่ต่างๆ อาจจะพอกล่าวได้ว่า การตั้งถิ่นฐานภายหลังการสมรสนั้น มีแบบแผนที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น แบบแผนของการตั้งถิ่นฐานในหมู่บ้านของภรรยา นั้นค่อนข้างจะพบได้เด่นชัดในภาคเหนือและภาคอีสาน จนอาจถือเป็นบรรทัดฐานได้ในระดับหนึ่ง แต่บรรทัดฐานเกี่ยวกับครอบครัวและการตั้งถิ่นฐาน เป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม เช่น ที่ดิน ทรัพยากรอาชีพ ฯลฯ ซึ่งเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมากในปัจจุบัน ดังนั้นจึงไม่มีข้อสรุปที่ลงตัวและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันสำหรับสังคมไทยโดยรวม

“เหี่ยวตามสบาย”) มีความว่า “ชนเผ่าเยว์นิยมตัดผมสั้นและสักลายบนตัว” ชาตihil ชาติจ้วง และชาติไต ล้วนสืบเชื้อสายมาจากเยว์ร้อยเผ่า จากนั้นจะเห็นได้ว่า ประเพณีสักลายบนตัวของชาตihilนี้ สืบทอดมาจากประเพณีตัดผมสั้นและสักลายบนตัวของเยว์ร้อยเผ่าโดยตรง

ปัจจุบัน การสักลายบนตัวในชาตihilส่วนใหญ่ นิยมกันในหมู่สตรี พวกเธอจะเริ่มสักลายบนตัวเมื่อมีอายุ 13-14 ปี ตำแหน่งที่มักสักกันนั้น มี ใบหน้า หน้าอก แขน และเท้า เป็นสำคัญ ลายที่นิยมสักกันคือ จุด ลายเฉียง และเครื่องหมายเสียงกล่า ส่วนชายชาตihilเลิกสักลายบนตัวกันนานมาแล้ว แต่ในหนังสือประวัติศาสตร์เก่าแกียังมีบันทึกไว้มากมายหลายแห่ง เช่น “ชนเผ่าหลินี้ชายสักลายที่แขนและเท้า ส่วนหญิงสักตามตัวและใบหน้า ไม่ปรากฏชื่อแซ่”(จดหมายเหตุผู้สำเร็จราชการปกครองย่านชมกลุ่มน้อยกวางสี โดย ฟานเจิงต้า คนสมัยซ่ง) ใน “จิวจื่อ” (“จดหมายเหตุฉบับเก่า”) ก็มีบันทึกไว้ว่า “ชาย (ชาตihil) สวมเสื้อสั้นเรียกว่า “หลิง” หน้าขึ้นหลังขึ้นยาวแคเอว ปิดไม่ถึงเข่า เปลือยเท้าทั้ง 2 สักลายที่แขน ใส่ตุ้มหูรูปวงแหวน” ปัจจุบันประเพณีดังกล่าวนี้เสื่อมลงไปทุกทีๆ สตรีสาวสมัยนี้ไม่สืบต่อประเพณีสักลายบนตัวและใบหน้ากันแล้ว

ในหมู่คนไทย ประเพณีที่นิยมสักลายบนตัวก็ค่อนข้างแพร่หลาย ตามที่ผู้เขียนได้สังเกตเห็นว่า ตำแหน่งที่ชาวไทยสูงอายุมักสักกันนั้น มีทั้งอก ท้อง แขน และหลัง เป็นต้น ส่วนลายที่นิยมสักกันนั้นมี จุด เส้น และรูปสัตว์ต่างๆ เป็นสำคัญ ส่วนชายไทยรุ่นหนุ่มชอบสักเป็นรูปสัตว์หรือเป็นตัวอักษรไว้บนแขนหรือที่ข้อมือก็พอแล้ว เรื่องราวเกี่ยวกับประเพณีสักลายของชาติไตที่อยู่ทางยูเนียนที่มีภาษาล้านคล้ายกันและมีเชื้อสายใกล้เคียงกันกับไทย

ก็มีการบันทึกไว้ในพงศาวดารมากมายหลายแห่งเช่น “พงศาวดารฮั่นระยะหลัง บรรพจตหมายเหตุเผ่าอายหลาว” มีความว่า “ชนเผ่า (ไต) สักลายเป็นรูปคล้ายมังกรไว้บนตัว “พงศาวดารถัง บรรพจตหมายเหตุเผ่าอนารยะภาคใต้” มีความว่า “นอกพรมแดนยูเนียน 3,000 ลี้ มีชนเผ่า “ผุหน้าลาย” เผ่านี้มีประเพณีนิยมสักลายไว้บนใบหน้าแล้วย้อมด้วยสีน้ำเงิน” “ภาพเครื่องบรรณาการจากข้าราชการในราชสำนัก บรรพ เผ่าป้อ อนารยะภาคใต้” ก็มีความว่า “อันเผ่าหัวโกรน(เนื่องจากชายในชาติไตในยูเนียน เมื่อบวชเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาต้องปลงผม จึงได้ชื่อนี้-ผู้เขียน) นั้นมักเลียนแบบประเพณีทางเชียงรุ่ง สักลายเป็นรูปจันทร์เสี้ยวไว้บนหน้าผาก เรียกกันว่า เผ่าสักหน้าผาก”

การที่ชาตihil ชาตihilไทย และ ชาติไต ต่างก็มีประเพณีนิยมสักลายบนตัวด้วยกันนั้น มิใช่เหตุบังเอิญ หากเป็นเพราะทั้ง 3 ชาตินี้ต่างก็เป็นสาขาที่มีแหล่งกำเนิดทางวัฒนธรรมที่ร่วมกัน เมื่อผ่านการผันแปรของสังคมมาเป็นเวลาหลายพันปี บทบาทและความหมายของการสักลายบนตัวก็แตกต่างจากเดิมไปมากมายแล้ว

การเปรียบเทียบทางศาสนา ขนบประเพณี และวัฒนธรรม

ชาตihilแต่ต้นมาจนบัดนี้ก็ยังไม่มีความเชื่อที่ทั่วทั้งชาตินับถือร่วมกัน ศาสนคติของชาตihilในทุกวันนี้ก็ยังคงถือการบูชาวิญญาณผี บูชาบรรพบุรุษ และ บูชาธรรมชาติ เป็นสำคัญ ถึงแม้ศาสนาเต๋าจะมีอิทธิพลต่อชาตihilสักซึ่งมากก็ตาม แต่ก็มิได้ก่อรูปขึ้นเป็นระบบศาสนาที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน อนึ่ง พุทธศาสนาก็เคยเผยแพร่เข้าไปถึงย่านที่อยู่อาศัยของชาตihil แต่มีอิทธิพลไม่มากนัก กล่าว

ได้ว่าศาสนาของชาติไทยเป็นการนับถือแบบผสมผสานและหลากหลาย

ไทยเป็นชาติที่นับถือศาสนาพุทธ แต่ความเชื่อของคนไทยก็มีใช้มีเพียงศาสนาพุทธแต่ศาสนาเดียว ดังที่เสฐียรโกเศศได้กล่าวไว้ว่า “การนับถือศาสนาของชาติไทยเปรียบเหมือนเจดีย์ซ้อนกันหลายชั้น โดยมีความเชื่อต่อผีสางเทวดาเป็นพื้นเหนือขึ้นไปอีกคือไสยศาสตร์ แล้วเหนือกว่านั้นจึงเป็นพระพุทธศาสนาซึ่งเปรียบเหมือนยอดพระเจดีย์ ความเชื่อ 3 อย่างนี้ผสมผสานปนกันไปโดยหนักไปในทางนี้บ้างทางโน้นบ้างขึ้นอยู่กับชนชั้นและระดับวัฒนธรรมที่ต่างๆ กัน”(เสฐียรโกเศศ *ศึกษาประเพณีไทย*) ข้อความนี้ได้บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ซึ่งคนไทยยังคงไว้ซึ่งการบูชาผีสางเทวดาและความเชื่อในไสยศาสตร์แห่งศาสนาบรรพกาลอย่างหนาแน่นในชีวิตประจำวัน และจากนั้นก็เห็นได้ว่าพื้นฐานของศาสนาบรรพกาลซึ่งประชาชนไทยและประชาชนไทยนับถือกันนั้นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

อนึ่ง พิจารณาจากปรากฏการณ์ทางชนบประเพณีบางอย่าง ก็ยังสามารถตามพบขั้นตอนบูชาโทเทม หรือสัญลักษณ์ประจำกลุ่ม (Totem) ซึ่ง 2 ชาตินี้เคยผ่านพ้นมาแล้ว เช่น เผ่า “ฉีหลี” ที่อำเภอเปาถึงถือแมวตัวผู้เป็นปู ถือแมวตัวเมียเป็นย่า ห้ามมิให้คนในเผ่าทำร้ายหรือแกล้งแมว เมื่อมีแมวตายก็จะให้เด็กชายวัยรุ่น 2 คนหามไปฝังไว้บนภูเขา ยังต้องจัดคนไปรำให้ตลอดทางที่ศพแมวจะผ่านไปเพื่อแสดงความอาลัย(ข้อมูลจากการสำรวจสภาพสังคมของท้องที่ ที่ใช้ระบบการทำนาร่วมกันในอำเภอเปาถึง จัดพิมพ์โดยสำนักวิจัยชนชาติกวางตุ้ง ค.ศ. 1959) ในย่านชุมชนชาติไทย การถือเอาสัตว์หรือพืชเป็นสัญลักษณ์ของเผ่าหรือเป็นชื่อเผ่านั้นมีอยู่แพร่หลายมาก ทั้งนี้ย่อม

แสดงให้เห็นว่าในยุคดึกดำบรรพ์ชาติไทยเคยมีประวัติการบูชาสัตว์หรือพืชอันเป็นการเชื่อถือบูชาโทเทมแบบบรรพกาล ภาวนาให้ได้รับความคุ้มครองจากสิ่งที่เป็นโทเทมประจำเผ่าตน

การบูชาโทเทมในชาติไทยมิได้แสดงออกตรงๆ เช่นชาติไทย แต่ก็ยังพอจะมองเห็นร่องรอยที่ตกค้างในชนบประเพณีบางอย่าง เช่นเวลาเกิดภัยแล้งคนไทยจะจัดพิธีแห่หางแมว เจ้าของงานจะรดน้ำใส่หัวแมวเป็นระยะๆ อันเป็นการขอฝนจากเทพเจ้าผู้เขียนเห็นว่า นางแมวอาจจะเป็นโทเทมของชาติไทยซึ่งมีมาแต่ยุคคลังคมเผ่าพงศ์สายแม่ คนในสมัยนั้นเชื่อกันว่าสัตว์หรือพืชบางอย่างมีฤทธิ์ทางเหนือธรรมชาติ เมื่อเรานูชาสิ่งนั้นๆ ก็จะสามารถบรรลุความปรารถนาที่ต้องการบำบัดขจัดภัยพิบัติทั้งผองที่มนุษย์ประสบ พิธีแห่หางแมวขอฝนของคนไทยก็น่าจะอยู่ในประเภทนี้

อนึ่ง พิธีกรรมเฉลิมฉลองที่เกี่ยวกับด้านเกษตรกรรมก็มีส่วนคล้ายคลึงกันมากระหว่างชาติไทยกับชาติไทย ทั้งสองชาตินี้ต่างก็เป็นชาติกสิกรรมทางใต้ที่ปลูกข้าวนาดำเป็นสำคัญ ฉะนั้น พิธีกรรมบวงสรวงที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรต่างก็มีมากมายหลายอย่าง เช่น วันขึ้นสามค่ำเดือนสาม (ตรงกับเดือนห้าของไทย) เป็นวันบวงสรวงเทพเจ้าก่อนเริ่มการไถนาของชาติไทย ในวันนั้นคนไทยในทุกๆ หมู่บ้านและทุกๆ เผ่าจะพากันอัญเชิญทวยเทพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร เช่น พระภูมิเจ้าที่ คีรีเทพ อุกทเทพ พระอสนี ตลอดจนผีบ้านทั้งหลายมารับเครื่องเซ่น ขอให้ฝนปีนี้เป็นปกติ ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย ปลอดภัยทั้งคนและสัตว์เลี้ยงทั้งปวง(“เหมยเหว่ยหลาน : เอกลักษณะทางวัฒนธรรมดั้งเดิมของเผ่าเหมยพู่หลี” ในวารสาร *ชนชาติศึกษา* เล่มที่ 2 ของแคว้นปกครองตนเองชนชาติไทยและชนชาติม้งไหหลำ) การหว่าน

เมล็ดข้าวก็ต้องหาฤกษ์ยามดีตอนค่ำของวันก่อนปักดำ ต้องจัดหมูเห็ดเป็ดไก่พร้อมเหล้าเช่นไว้รัชฎเทพ หลังเก็บเกี่ยวยังต้องหุงข้าวใหม่ปั้นเป็นก้อน เอาไปถวายพระภูมิเจ้าที่ตรงหัวนา ตอบแทนบุญคุณที่ท่านได้โปรดปรานและคุ้มครอง

พิธีกรรมบวงสรวงเทพเจ้าอันเกี่ยวพันกับการเกษตรของชาติไทยก็มีมากมาย ที่โดดเด่นเป็นพิเศษคือ พิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญจัดกันที่สนามหลวงในวันพืชมงคล เดือนพฤษภาคมทุกๆ ปี ก่อนหน้านั้น องค์พระมหากษัตริย์ไทยยังได้ทรงเสด็จวัดพระแก้วประกอบพิธีทางศาสนา ขอให้การเกษตรของปีนั้นๆ ฟ้าฝนเป็นปกติ ได้ผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย พอถึงวันพืชมงคล ปลัดกระทรวงการเกษตรและสหกรณ์ผู้ซึ่งพระเจ้าอยู่หัวทรงแต่งตั้งให้เป็นพระยาแรกนาขวัญพร้อมด้วยเทพีคู่หาบเงินหาบทองอีก 4 คนจะประกอบพิธีไถหว่าน แล้วยังมีพิธีเสี่ยงทายฝนฟ้าอากาศและผลเก็บเกี่ยวในปีนั้นๆ โดยให้พระโคเลือกกินของที่เตรียมไว้หลายอย่าง หลังเก็บเกี่ยวคนไทยซึ่งประกอบการเกษตรยังต้องมีเครื่องเช่นหลายชนิดเป็นการตอบแทนพระคุณของพระพุทธรเจ้าและทวยเทพที่ได้ให้ความคุ้มครอง

จากการเปรียบเทียบข้างต้นเห็นได้ว่า วัฒนธรรมทางศาสนาในระยะต้นของชาติพม่าและชาติไทยต่างก็วิวัฒนาการจากบนพื้นฐานของการบูชาธรรมชาติและการบูชาวิญญาณผี อนึ่ง ทั้ง 2 ชาตินี้ยังมีสาระของการบูชาแบบบรรพกาลในระยะต้นๆ ที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสองชาตินี้ยังอาจจะมีส่วนกำเนิดของศาสนาธรรมชาติที่ร่วมกันอีกด้วย ลักแต่ว่าในช่วงที่ผันเปลี่ยนจากศาสนาโดยธรรมชาติมาสู่ศาสนาที่สถาปนาโดยมนุษย์นั้น ฝ่ายชาติพม่าได้รับอิทธิพลจากชาติอื่นโดยนำเอาศาสนาเต๋าในส่วนที่คล้ายคลึงกับ

ศาสนาบรรพกาลของชาติพม่าเข้ามาก่อรูปขึ้นเป็นการนับถือทางศาสนาแบบพหุนิยมจำเพาะของชาติพม่า: ส่วนฝ่ายชาติไทยนั้นรับเอาวัฒนธรรมทางศาสนาของอินเดีย ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมบรรพกาลของชาติตนที่มีอยู่เดิมไว้ด้วย

การเปรียบเทียบในด้านชนบประเพณี วัฒนธรรมทางเศรษฐกิจ

ในด้านชนบประเพณีวัฒนธรรมทางเศรษฐกิจนั้นชาติพม่ากับชาติไทยก็มีส่วนที่คล้ายคลึงกันอยู่บ้าง ประการแรก บ้านเรือนแบบยกพื้น ซึ่งเป็นรูปแบบสิ่งปลูกสร้างที่แยกเป็น 2 ชั้น ชั้นบนเป็นที่อยู่อาศัยของตน ชั้นล่างใช้เลี้ยงปศุสัตว์หรือวางข้าวของ หรือเว้นว่างเอาไว้ รูปแบบสิ่งปลูกสร้างชนิดนี้เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญประการหนึ่งของเยวร้อยละ เกษตนาของทุกๆ เผ่าที่สังกัดในเชื้อสายของเยวร้อยละล้วนมีรูปแบบเป็นเรือนยกพื้น ใน “ไทผิงหวนทยวีจ้อ” (จดหมายเหตุภูมิศาสตร์ฉบับรัชสมัยซ้อง ค.ศ. 976-984) เล่มที่ 161 โดยเยวร้อยละคนสมัยซ้องได้บันทึกไว้ว่าทางภาคใต้ของจีน “ชาวบ้านส่วนใหญ่ปักไม้ก่อรั้ง (เรือน) เพื่อหลีกพ้นไอร่ายที่ทำให้เป็นไข้ป่า” ในหนังสือ “จดหมายเหตุสุรพลิง” โดยจางหัวก็บันทึกว่า “เผ่าเยวร้อยละได้อาศัยอยู่ในรั้ง ส่วนคนทางเหนือนั้นชุดถ้ำอยู่ เพื่อหลีกเสี่ยงความร้อนและความหนาว” ในประวัติศาสตร์ ชาติพม่าก็อยู่กันบนเรือนยกพื้น “จดหมายเหตุบุปิกณกะบนแพทะเล” โดยกู่เจี๋ย คนสมัยหมิงบันทึกไว้ว่า “เมื่อเข้าไปถึงหมู่บ้านเผ่าพม่า พบชายหญิงมากมาย (การก่อบ้านเรือน) ต่างตัดไม้แป 2 ท่อนพาดด้วยจันทันหลายช่อง มุงด้วยหญ้า เอาไม้ไผ่มาผ่ากลางเรียงขวางชั้นหนึ่ง แล้วพาดด้วยเรียงตรง อีก

ชั้นหนึ่งเป็นพื้นเรือน ใต้พื้นเรือนโล่ง ชั้นเรือนต้องได้บันได ชาวบ้านเรียกว่า หลานผาง” กระทั่งถึงทศวรรษที่ ค.ศ.1950 เรือนยกพื้นของชาติหลีกียังพอจะมีให้เห็นบ้าง มาถึงปัจจุบันไม่มีเหลือแล้ว โดยหันไปปรับเอารูปแบบสิ่งปลูกสร้างที่ก่อกำแพงด้วยหิน มุงหลังคาหญ้าของชาติฮั่นแล้ว

บ้านเรือนดั้งเดิมของชาติไทยก็เป็นเรือนยกพื้นเช่นกัน ทุกวันนี้ในชนบทอันกว้างใหญ่ของไทยก็ยังคงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของรูปแบบสิ่งปลูกสร้างดังกล่าวเอาไว้ อันเป็นหลักฐานสนับสนุนอย่างหนึ่งที่บ่งบอกว่าสองชาตินี้มีแหล่งกำเนิดทางวัฒนธรรมร่วมกัน เนื่องจากเรือนยกพื้นเหมาะที่จะใช้เป็นที่อยู่อาศัยในประเทศไทยที่มีอากาศร้อน แดดขึ้นและมีฝนชุกอันเป็นลักษณะพิเศษ ดังนั้นเรือนยกพื้นจึงเป็นรูปแบบเคหสถานที่ประชาชนชาติไทยนิยมชมชอบที่สุดมาตลอดนับร้อยนับพันปี

ประการที่ 2 นิยมกินหมาก

การกินหมากก็เป็นประเพณีดั้งเดิมของเยวร้อยละสามยี่สิบราชน ในประวัติศาสตร์ชนเผ่าใดที่ยูนานานของจีนได้ชื่อว่า เผ่าพันธุ์ดำ ก็เพราะนิยมกินหมาก ชาติไทยก็เป็นชาติหนึ่งที่นิยมกินหมาก โดยเฉพาะในรัชกาลที่ 5 มีคนนิยมกินหมากกันมากที่สุด คนในสมัยนั้นถือกันว่าหมากเป็น “ของกินประจำชาติ” กันเลย เห็นได้ว่าเป็นประเพณีที่แพร่หลายมาก (ชื่อหมากง *คุยกันในเรื่องสัพเพเหระของประเทศไทย* สำนักพิมพ์ปาอิน) คนไทยกินหมากมีพิธีรีตองมาก ทุกครัวเรือนล้วนมีเขี่ยหมากและกระโถนสำหรับบ้วนน้ำหมาก คนมั่งมีกระทั่งใช้เขี่ยหมากและกระโถนที่ทำด้วยเงินด้วยทองก็มี ในพิธีวิวาห์ของคนไทยก็มีประเพณีให้แขกที่มาร่วมงานกินหมากด้วย ผู้เขียนเคยออกไปปฏิบัติการภาคสนามที่ชนบทอีสานของไทยพบว่าพื้นของหญิงชราดำเป็นมัน ถ้ามองเข้าจึงรู้ว่า

เป็นเพราะกินหมาก อันเป็นหลักฐานยืนยันว่า เผ่า “พันธุ์ดำ” ที่ปรากฏในพงศาวดารจีนนั้นน่าจะจริง ปัจจุบันในประเทศไทย ประเพณีนิยมกินหมากนั้นเสื่อมไปมากแล้ว คนหนุ่มสาวไม่นิยมกันเท่าไร มีแต่คนสูงอายุเท่านั้นที่ยังชอบกินกันบ้าง

ชาติหลีกียังเป็นชาติที่นิยมกินหมากชาติหนึ่ง ในเทศกาลและในวันตรุษ ในจำนวนของที่ใช้เช่นให้บรรพบุรุษนั้น หมากเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้ ชนหมากกับชนหมากแต่ก็เป็นสิ่งจำเป็นในพิธีหมั้นและพิธีวิวาห์ ในภาษาหลีกียังเรียกขานการหมั้นว่า “วางชนหมาก” ชาติหลีกียังในท้องที่หลังสอย เวลาไปเยี่ยมเยียนญาติมิตรที่ไหนโดยไม่ได้อัดหมากไปด้วยจะถือว่าเสียมารยาทอย่างยิ่ง เห็นได้ว่าหมากมีความสำคัญและมีความหมายมากในชีวิตประจำวันของชาติหลีกีย การกินหมากอาจจะเกี่ยวพันกับลักษณะพิเศษของทางภาคใต้ที่อากาศชื้นและมี “ไอร่าย” ที่ทำให้เกิดไข้ป่า แต่การกินหมากก็เป็นประเพณีร่วมกันประการหนึ่งของชาติต่างๆ ในเยวร้อยละสามยี่สิบราชนโดยปราศจากข้อกังขา

จากที่เปรียบเทียบมาข้างต้นเห็นได้ว่า เรือนยกพื้นและการกินหมากเป็นต้น ล้วนเป็นชนบทประเพณีเก่าแก่ของชาติต่างๆ ในเยวร้อยละสามยี่สิบราชนชาติไทยรักษามรดกชนบทประเพณีดั้งเดิมดังกล่าวตลอดมาแทบจะไม่มีการเว้นช่วงเลย แสดงให้เห็นว่าทั้ง 2 ชาตินี้อาจอุปด้วยเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกันดังกล่าวมาแต่ยุคดึกดำบรรพ์หรือไม่ก็ทั้งสองชาติต่างรับเอาวัฒนธรรมชนบทประเพณีเก่าแก่เหล่านี้จากอีกฝ่ายหนึ่งมานานพอสมควรแล้ว และนี่ก็คือหลักฐานสนับสนุนที่แสดงให้เห็นว่า สองชาตินี้มีแหล่งกำเนิดทางวัฒนธรรมที่ร่วมกัน

จากการเปรียบเทียบในด้านภาษา ชนบทประเพณี และวัฒนธรรมของชาติหลีกียและชาติไทย พบว่า

ระหว่างภาษาหลักกับภาษาไทยมีความสัมพันธ์กันทางเชื้อสาย น่าจะสืบมาจากภาษาแม่ที่ร่วมกัน มีฉะนั้น ก็ยากที่จะให้เหตุผลได้ว่า โฉนภาษาของสองชาตินี้จึงใกล้เคียงกันถึงเพียงนี้ อนึ่ง พิจารณากันในแง่ของชนบประเพณี ไม่ว่าจะเป็นการเปรียบเทียบทางด้านชนบประเพณีสังคม หรือชนบประเพณีศาสนา หรือชนบประเพณีเศรษฐกิจก็ตาม ล้วนเห็นได้ว่าวัฒนธรรมของชาติหลักและของชาติไทยมีส่วนที่ร่วมกันมากมายหลายประการ ในจำนวนนี้ กระทั่งสืบทอดกันมานับร้อยนับพันปี

ทั้งนี้ย่อมมิใช่ปรากฏการณ์โดยบังเอิญ หากเป็นเพราะวัฒนธรรมสองชาตินี้มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมเคยสืบเชื้อสายมาจากแหล่งกำเนิดแหล่งเดียวกันโดยตรง แต่เนื่องจากสองชาตินี้ต่างอยู่ในสภาพการณ์ที่ต่างกัน และได้รับผลกระทบของวัฒนธรรมจากภายนอกที่ต่างกัน จึงมีกระแสการพัฒนาไปกันคนละทิศคนละทาง และวิวัฒนาการไปเป็นชาติที่ต่างกันโดยกอปรด้วยเอกลักษณ์ทางชนบประเพณีและวัฒนธรรมประจำชาติของตนเอง